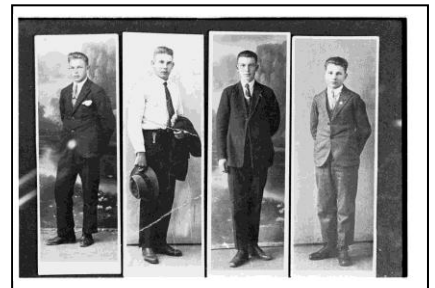

Rickul/Nuckö Hembygdsförenings Medlemsblad

Nr 1 Mars 2010 Årgång 18

SOV:s bildarkiv med över 6 000 digitaliserade bilder är nu tillgängligt över internet. Gå till Hembygdsföreningens hemsida www.rnhf.se och välj *Bildarkiv*. Mer information finns på sidan 8.

Rickul/Nuckö Hembygdsförening

Adress Rickul/Nuckö Hembygdsförening
c/o Brita Wiberg, Viktoriavägen 39,
125 34 Älvsjö

PlusGiro 55 68 81 - 1

E-post info@rnhf.se

Hemsida www.rnhf.se

Uppgifter för medlemsinloggning:

Användarnamn: **medlem**

Lösenord: **rnhf2008**

Ansvarig utgivare Göte Brunberg.

Redaktion Informationskommittén (Göte Brunberg, Inger Nemeth och Eva Heyman).

Tryckt av EO Grafiska, Stockholm.

Medlemsavgift 150:-, ungdomsmedlem (t.o.m. 25 år) 50:-.

Annonser 1/1 sida 1200:-, 1/2 sida 700:-, 1/4 sida 400:-, 1/8 sida 250:-.

Nästa manusstopp den 15 maj 2010.

Styrelse

Ordförande

Ingegerd Lindström (Höbring), Levins gränd 3,
644 32 TORSHÄLLA, tfn 070-735 53 12,
e-post kokkas@telia.com

Sekreterare

Brita Wiberg (Ölbäck), Viktoriavägen 39,
125 34 ÄLV SJÖ, tfn 08-99 32 26,
e-post b.wiberg@swipnet.se

Kassör

Barbro Adelman (Rosta), Hästmossevägen 8,
147 71 GRÖDINGE, tfn 08-530 685 35,
e-post barbro@parsells.se

Övriga ordinarie ledamöter

Kristofer Dreiman (Pasklep/Bergsby),
Valhallavägen 69, 114 27 STOCKHOLM,
tfn 070-817 35 75, e-post kdreiman@kth.se

Anne Schönberg (Spithamn), Artillerigatan 82,
115 30 STOCKHOLM, tfn 08-664 08 85,
e-post anne.schonberg@jm.se

Anette Sjösten (Roslep), Odengatan 80, 2 tr,
113 22 STOCKHOLM, tfn 08-10 33 59,
e-post angyn@lakargruppenvictoria.se

Gunvor Strömbom (Ölbäck), Svinkeln,
155 91 NYKVARN, tfn 08-552 451 45
e-post gunvoris@hotmail.com

Föreningens ändamål

(citat ur stadgarna paragraf 2)

"Rickul/Nuckö Hembygdsförening är en kultur-
förening för dem som har sina rötter i Rickul/
Nucköområdet i Estland, eller av andra orsaker
känner ett intresse för området och dess historia.
Föreningen skall

- värna om och levandegöra det estlands-
svenska kulturarvet från Estland och Sverige,
både i bevarandet av historien, i nuet och i
framtiden;
- vara kontaktorgan för Rickul/Nucköborna i
Sverige, samt informationsorgan i Sverige
och Estland;
- överföra till våra yngre de traditioner vi själva
mottagit och bevarat, samt idka annan här-
med förenlig verksamhet.

Innehåll

Ordföranden har ordet	3
Inbetalning av medlemsavgiften och utskick av Medlemsbladet	4
Medlemsrabatter 2010	4
Nyheter från Nuckö kommun	5
Inbetalning av markskatt för år 2010	6
Mitt Estland	7
Klockan i klockstapeln på Rosleps kyrkogård är nu i kapellet	7
SOV:s bildarkiv nu tillgängligt via internet	8
De nya estlandssvenskarna	9
Seminarium i "nokasvensk"	10
"Den siste mohikanen" har lämnat oss	11
Museivärdar till Aibolands museum	11
Lägesrapport från Västra Kustens Skogs- ägare	12
"Utrensning", bokanmälan	12
Godsen i Rickul/Nucköområdet, del 1	13
Annonser	15
Frågesport	16

Ordföranden har ordet

Ingegerd Lindström

God fortsättning på 2010 till er alla! Jag hoppas detta år blir ett bra år. Det har ju börjat som det ska med snö och kyla. Vi har vant oss vid att det varit varma slaskiga vintrar men i år blev det som det ska vara. I Estland har det varit stora mängder snö och kallt så jag befarar att vårfloren blir stor. Redan i höstas var det vattenfylld i diken och i låglänta skogsområden så jag ser framför mig småsjöar överallt när all denna snö smälter.

Jag hoppas på en god fortsättning på det arbete som föreningen gör. Vi fortsätter med ordboken, Framtidskommittén undersöker hur vi ska gå vidare med att få fler yngre intresserade och jag ser fram emot det arbetet. I år tänker vi satsa på ungdomarna, bland annat genom att delvis bekosta ett ridläger i Rickul och med en ungdomsträff på stranden. Vi arbetar vidare med bevarandet av det estlandssvenska kulturarvet på olika sätt. Jag hoppas också på att så många som möjligt vill ställa upp i det arbetet. Vi ser gärna att fler medlemmar engagerar sig i vårt arbete!

Som ni vet så fick Nuckö kommun ny kommundirektör i januari. Han heter Aivar Kroon och vi ser med spänning fram emot ett samarbete med honom. Han har i ett brev uttryckt att han ser oss som en viktig grupp att arbeta tillsammans med och han har redan börjat studera svenska på Birkas. Se en mer utförlig presentation av honom på sidan 5.

Aivar Kroon kommer till vårt årsmöte för att presentera sig och ge information om hur han ser på Nuckö kommuns framtid. Det ska bli intressant att möta honom.

Kulturrådet

Under detta år måste ett nytt val till kulturrådet ske. Idag är undertecknad samt Majlis Lindroos och Raul Targamaa valda att representera Rickul/Nuckö Hembygdsförening i Kulturrådet i Estland. Våra mandat löper ut under året och nu måste vi börja arbeta för att få nya kandidater till nästa val. Har ni några förslag så vänd er till styrelsen med dem. Kulturrådet kan vara en viktig länk till att bevara estlandssvenskheten i Estland i framtiden. Jag hoppas verkligen att vi kan ta tillvara den möjlighet som den estniska staten gav oss när de godkände att även utomlands boende estlandssvenskar fick ingå i minoritetslängden och fick möjligheten att bli invalda i Kulturrådet. Om den estlandssvenska kulturen skall överleva måste alla som arbetar med dessa frågor samarbeta, annars kan svenskarnas historia i Estland och deras kultur gå i graven snabbare än vi tror.

Aibolands museum

Frågan om Aibolands museum har ännu inte lösts. Den nuvarande museichefen som tillsattes så sent som förra året har sagt upp sig. Situationen på museet är

mycket osäker, både vad gäller chefsfrågan och ekonomin. Kulturrådet har initierat ett möte med Kulturrådet i början av mars.

För sommaren behövs hjälp för att kunna ha museet öppet som vanligt. Se Christer Widgrens artikel på sidan 11. Om du är intresserad av att hjälpa till, hör av dig till honom. Förhoppningsvis kan alla föreningar ställa upp med en extra hand så att vi kan rädda öppetiderna i sommar!

Obetald markskatt

I dagarna har markskattebeskedet kommit hem i brevlådorna. Vi har fått ett meddelande från Nuckö kommun som säger att det finns 180 000 EEK i skuld för icke betald skatt från oss här i Sverige. Jag ber er alla att kontrollera om ni har någon skuld för obetald skatt! Kommunen är i stort behov av alla skatteinkomster för att kunna bedriva sin verksamhet och de har hittills varit tålmodiga med dem som inte betalat.

Nuckö kommun har sett till att överlämnandet av mark har gått smidigt, de har välkomnat svenskarna i området. Därför måste vi värna om kommunen och vara solidariska med den bofasta befolkningen och ge kommunen möjlighet att utvecklas, vilken den kan göra med hjälp av våra skattepengar.

Om du vill veta hur du kan få reda på om du har en skuld eller ej – läs Göte Brunbergs artikel på sidan 6.

Sommaren 2010

Snart kommer sommaren med alla aktiviteter i Estland som nu blivit en tradition. Vi planerar att fortsätta med att träffas i Rosleps kapell på söndagen efter strandfesten (som vi hoppas föregående års arrangörer är villiga att fortsätta med) och att träffas för en gemensam middag samma kväll. På måndagen finns som vanligt möjlighet att åka med över till den vackra ön Odensholm. Som jag nämnde tidigare så planerar vi också att ha en alldeles egen strandträff för barn och ungdomar i år. Vi hoppas på en stor uppslutning!

Väl mött på årsmötet!

Årsmötet 2010

Hembygdsföreningens årsmöte hålls **lördagen den 27 mars kl. 13.00** i Filadelfiakyrkan, Rörstrandsgatan 5, Stockholm (tunnelbanestation S:t Eriksplan).

Efter årsmötet blir det ett informationsmöte med bland annat utdelning av stipendium ur Mats Ekmans fond.

Se bifogad kallelse.

Välkomna!

Inbetalning av medlemsavgiften och utskick av Medlemsbladet

Den 1 mars har fortfarande många av förra årets medlemmar inte betalt medlemsavgiften för år 2010. Vi hoppas att detta beror på att ni har glömt att betala in avgiften och inte att ni har tänkt avbryta medlemskapet. Vi sänder er därför ett nytt inbetalningskort med detta nummer av Medlemsbladet. För att inte utskicket skall överskrida portogränsen 100 g har vi blivit tvungna att utelämna medlemsförteckningen. **För att ni skall komma med i den utgåva av förteckningen, som sänds ut med nästa nummer av Medlemsbladet, måste betalning ha skett senast den 15 maj.**

För att spara tryck- och portokostnader för föreningen gör vi så att om det finns två eller flera medlemmar på samma adress, så skickar vi ändå bara ut ett exemplar av Medlemsbladet. Om du vill ha ett eget exemplar, sänd ett mejl till info@rnhf.se.

Många har angett "Rickul" som anknytningsort. I en del fall är det Rickul by som avses och i andra är det Rickul kommun. Vi har, där vi tror oss känna till vilken by som medlemmen har anknytning till, ändrat till denna.

Aktiviteter i Estland i sommar

Evenemangskommittén planerar för en upp-
reppning av förra sommarens lyckade aktiviteter i Estland. Preliminärt gäller följande program:

Lördagen den 10 juli: Den sedvanliga träffen på Ölbäckstranden.

Söndagen den 11 juli: Informationsmöte och gudstjänst med sång och musik i Rosleps kapell. På kvällen samkväm på Roosta Camping.

Måndagen den 12 juli: Utfärd till Odensholm.

Närmare information kommer i nästa nummer av Medlemsbladet och på hemsidan.

Skolträff

Hej alla ni som har gått i skolan på "Rikol Hove". Vi tänker ha en träff på Roslagsgatan 57 lördagen den 13 mars kl. 12.00.

Anmälan till Hjalmar Stenberg, 08-778 25 22, e-post hjalmar.stenberg@comhem.se, eller Ingeborg Gineman, 08-642 59 53, e-post ingeborg.gineman@comhem.se.

Välkomna!

Medlemsrabatter 2010

Tallink Silja Line

Vi har 30 procent rabatt på hyttpriset under hela året på rederiets samtliga linjer över Östersjön. På fordonspriset får vi 10 procent rabatt. Rabatterna gäller vid reguljära resor och kryssningar (ej vid specialkryssningar vid till exempel jul och nyår).

Ring 08-22 66 60 för biljettbokning och ange avtalsnumret 4799.

I vissa fall kan det bli billigare att utnyttja Club One-rabatter eller andra förmånserbjudanden än med medlemsrabatten. Bokningspersonalen är instruerad att ge det billigaste alternativet. Observera att man **inte** får bonuspoäng om man utnyttjar medlemsrabatten.

Baltic Scandinavian Lines (BSL)

Vi har i år samma fasta rabatterade priser på linjen Kapellskär-Paldiski som 2009.

	Pris SEK	Pris EEK
Personbil (längd upp till 5 m)	825	1 350
Släpvagn (längd upp till 5 m)	825	1 350
Husvagn (längd upp till 10 m)	1 650	2 700
Personbiljett (inklusive hyttplats och två måltider)	305	500
Barn 6-11 år (inklusive hyttplats och två måltider)	175	300
Barn upp till 5 år (inklusive två måltider)	Gratis	

För telefonnummer vid biljettbeställning, tidtabell och annan information, gå till BSL:s svenska hemsida med adressen www.bsl.ee/?keel=sw.

Vid biljettbeställning skall kodordet SEFÖR anges.

Observera att vid betalningen måste biljettbeställaren visa upp medlemskortet i Rickul/Nuckö Hembygdsförening.

Roosta stugby

Vi har, som under tidigare år, 20 procent rabatt på ordinarie priser på Roosta stugby (Roosta Puhkeküla). För information och prisuppgifter på svenska, gå till adressen www.roosta.ee/?go=index&lang=swe

SOV:s arkiv

På Släktforskningens dag lördagen den 20 mars är lokalen på Roslagsgatan 57 öppen kl. 10.00-15.00.

Klockan 13.00 kommer SOV:s arkivgrupp att presentera och visa arkivet.

Välkomna!

Nyheter från Nuckö kommun

Göte Brunberg

Hur styrs Nuckö kommun?

I och med de omvälvande händelserna vid höstens kommunalval i Nuckö kommun då ett nytt parti, Parem Noarootsi, fick majoritet i kommunfullmäktige och majoriteten valde en ny kommundirektör, kan det vara befogat med en beskrivning av hur kommunen styrs.

Den politiska ledningen utövas av **kommunfullmäktige** (valla volikogu), som har nio ledamöter. Fem av dessa tillhör Parem Noarootsi och fyra oppositionspartiet Eesti Keskerakond. Kommunfullmäktiges ordförande är Rein Vatu från Parem Noarootsi och dess vice ordförande är Vladimir Belovas från Eesti Keskerakond. Kommunfullmäktige sammanträder en gång i månaden.

Den löpande verksamheten sköts av **kommunstyrelsen** (valla valitsus). I spetsen för denna står kommundirektören (valla vanem), som från den 11 januari heter Aivar Kroon. En nyordning är att kommunstyrelsen nu innehåller en beslutsgrupp med, förutom kommundirektören, fyra medlemmar. Två av dem är anställda tjänstemän och två kommer utifrån. Beslutsgruppen sammanträder två gånger i månaden. Antalet anställda tjänstemän i kommunstyrelsen, inklusive kommundirektören, är sju.

Den nye kommundirektören

Aivar Kroon är född i Hapsal 1972 och till utbildningen byggnadsingenjör. Han har under sin tidigare verksamhet varit entreprenör och sitter i styrelsen för ett antal företag, bland andra Rootsiranna Puhkemajad OÜ, som har styckat upp tomter vid vägen mellan Spithamn och Növa. Där har Kroon också ett eget hus där han bor under veckorna.

Kroon är gift och har två döttrar, 16 och 7 år gamla.

Aivar Kroon med hustru Riita och döttrarna Britmari (till höger) och Liisalota.

la. På grund av att det har varit svårt att ordna med döttrarnas skolgång i Nuckö bor resten av familjen kvar i Saue nära Tallinn.

Kommundirektörsposten i Nuckö är det första arbete som Kroon har haft utanför det privata näringslivet. I ett brev till Hembygdsföreningen, det första som han skickade som kommundirektör, poängterar han att han lägger väsentlig vikt vid relationen med oss. Han hoppas att det goda samarbetet mellan kommunen och Hembygdsföreningen fortsätter och utvecklas ännu mer.

I kommunens utveckling vill han prioritera utbildning, turism och företagande och genom dessa skapa nya arbetsplatser.

Han slutar brevet med att han redan har börjat läsa svenska på Nuckö gymnasium eftersom han tycker att detta är viktigt.

Kommunens befolkningsutveckling

Kommunens befolkningsutveckling visar fortfarande en vikande tendens. Den 1 januari 2010 hade kommunen 895 invånare, jämfört med 903 ett år tidigare. Befolkningsutvecklingen per by har varit följande:

By	1/1 2009	1/1 2010
Bergsby	14	15
Birkas	237	239
Dirslätt	17	19
Derhamn	20	19
Enby	31	33
Gambyn	13	12
Gutanäs	13	9
Harga	42	40
Hosby	28	29
Höbring	15	13
Klottorp	13	12
Lyckholm	22	23
Odenholm	2	2
Pasklep	92	90
Persåker	24	23
Rickul	21	21
Roslep	33	31
Skåtanäs	23	24
Spithamn	13	16
Sutlep	139	134
Tällnäs	-	12
Ölbäck	38	30
Österby	42	41
Totalt	903	895

Skötseln av Rosleps kyrkogård

Till ny skötselansvarig för kyrkogården efter Enn Aamer har kommunen utsett Maire Kriis. Hon bor i Ölbäck (Rosta) och har telefon +372 51 76 939.

Inbetalning av markskatt för år 2010

Göte Brunberg

Markskattebeskedet ("maksuteade") för år 2010 har nu sänts ut från skattemyndigheten Maksu- ja Tolliamet i Tallinn. För Nuckö kommun är procentsatsen för skatteuttaget detsamma som 2009, vilket innebär skattebeloppet bör bli detsamma som förra året.

Den undre gränsen för när man blir betalningsskyldig har höjts i år. Om markskatten är mindre än 50 EEK sänds det inte något skattebesked.

Utskicket skedde senast den 15 februari. Om du inte har fått markskattebeskedet när du läser detta har det antagligen kommit bort på vägen. Har du flyttat och inte meddelat den nya adressen till Nuckö kommun? Om det gäller en avliden person, har någon meddelat kommunen till vem som markskattebeskedet skall skickas?

Uppgifter på skattebeskedet

Redan 2009 införde man en försämring i skattebeskedet, nämligen att det inte längre visas om man har ett överskott eller en skuld på markskattekontot. Skatteverket motiverar detta med att den estniska skattelagen ändrades den 1 januari 2009 så att det inte längre finns något speciellt markskattekonto. Varje person har istället ett gemensamt skattekonto för samtliga skatter som personen skall betala. När man gör en inbetalning av markskatten på kontot används den i första hand till att betala tidigare skulder (om det finns några sådana) på kontot och först i andra hand att betala markskatten.

Om man själv är osäker på om man har en skuld eller ett överskott på skattekontot kan man skriva eller mejla till Maksu- ja Tolliamet för att få besked. Information om hur man gör detta finns på Hembygdsföreningens hemsida.

Hur mycket markskatt som totalt skall betalas under året står i den första inramade rutan under rubriken *Kokku*. Nytt för året är att det bara är två betalningstillfällen mot tidigare tre: den 31 mars och den 1 oktober. Nytt är också att om skattebeloppet är 1 000 EEK eller mindre skall hela beloppet betalas till den 31 mars. Om beloppet är större skall minst hälften betalas till den 31 mars, dock minst 1 000 EEK (det finns naturligtvis inget som hindrar att man betalar hela beloppet då).

Inbetalning av markskatten

Inbetalning skall ske till de konton i SEB Pank eller Swedbank som står angivna i nästa inramade fält (raden som börjar med *Maks tasutakse* ...). Vid inbetalning måste man även ange det nummer (*viitenumber*) som visas på den tredje raden i fältet. Det är detta nummer som är unikt för varje markskattebetalare.

Vid vart och ett av de två betalningstillfällena måste det finnas så mycket pengar på skattekontot att det

inte uppstår någon resterande skuld. Om man redan har ett överskott på skattekontot kan man utnyttja det till att betala in mindre skatt detta år eller, om överskottet är större än det totala beloppet för året, genom att inte göra någon ny inbetalning.

Vid för sen inbetalning utgår en ränta av 0,06 procent per dag. Många gör ju på så sätt att de betalar för hela året när de besöker Estland någon gång på sommaren. Tyvärr får man då inte någon plusränta för att man har betalt in större delen av beloppet i förskott, utan det blir en ränteskuld för den del som skulle ha varit betald den 31 mars.

Reglering av skuld på skattekontot

Räntan vid skuld på skattekontot blir cirka 22 procent per år! Det lönar sig alltså i längden att reglera en skatteskuld genom att göra en inbetalning till skattekontot så att det inte kvarstår någon skuld.

Förskottsinsbetalning

Om man tycker att det är besvärligt och, speciellt med tanke på de dyra avgifterna till bankerna, kostsamt att betala skatten varje år kan man göra förskottsinsbetalning till skattekontot för ett antal år framåt.

Inbetalning via svensk bank

Om man ändå har tänkt resa till Estland i år (eller kan lämna uppdrag till någon som skall göra det), är det billigaste sättet att betala markskatten att göra det på något av SEB Panks eller Swedbanks kontor.

Vid inbetalning av markskatten via en bank i Sverige måste man ta hänsyn till att SEB Pank och Swedbank drar en förmedlingsavgift från det inbetalda beloppet. Det rekommenderas att lägga till 100 EEK på markskattebeloppet. Om förmedlingsavgiften skulle bli lägre än så kommer den överskjutande delen att hamna på skattekontot och redovisas som behållning där nästa år.

Inbetalning via internet

Vid inbetalning av markskatten via internet måste den mottagande bankens SWIFT/BIC-kod och IBAN-numret (internationella banknumret) för Maksu- ja Tolliamets konto i banken anges. (Det har även visat sig att en del svenska bankkontor kräver detta vid "vanlig" inbetalning.)

SWIFT/BIC-koden och IBAN-numret för respektive bank står längst ned i rutan.

Spithamns byalag

Vi samlas till möte måndagen den 22 mars kl. 18.30 i lokalen i Edsbacka, Sollentuna.

Välkomna!

Mitt Estland

Fanny Ahrle, 16 år

Min anknytning till Estland är genom min morfar Sven Boman som är född i Gambyn. Jag gillar att vara med kompisar, träna och sjunga. När jag blir vuxen har jag funderat lite på att bli advokat eller något liknande.

Vi har tillbringat cirka fyra veckor varje sommar i tre år i vårt lilla hus i Estland. Vi bor hela familjen, jag, min bror Hugo, mamma och pappa i ett väldigt litet hus men det behöver självklart inte vara stort för att vara bra. Just eftersom det är så litet kommer man varandra mycket närmare i familjen vilket är väldigt mysigt tycker jag! Vi köpte gården av Margareta Luks, en släkting till min morfar.

Jag trivs jättebra i Estland och det är lika kul varje gång att åka dit. Det hör sommaren till! Man har mycket kul att göra också. Vi har Roosta som ligger ungefär en kilometer ifrån där vi bor. Roosta har en jättefin strand som jag skulle kunna skriva massor om, lång och långgrund är det i alla fall. Det finns också en trevlig och mysig restaurang, bowlingbana och en nyuppsatt höghöjdsbana som vi tyvärr inte hann prova det här året, det får bli i sommar istället!

Det finns även ett stall där jag rider nästan varje dag, hästarna är jättesnälla så även om du aldrig har ridit förr går det bra! Ännu en sak som gör det roligt att komma dit är alla trevliga människor och den fina sammanhållningen mellan personerna, barn och vuxna i alla åldrar! Man längtar hela året efter att få träffa alla igen! Det finns en hel del ungdomar också och det är en väldigt rolig del. Och det skulle vara jättekul om flera köper ställen och kommer dit på somrarna!

Varje sommar har vi två träffar, en på Ölbäckstranden där vi träffas allihopa och grillar tillsammans vilket alltid blir lika lyckat! I år hade vi då en "tävling" med olika "uppgifter" där de riktigt påhittiga ledarna hade delat in alla i lag, blandat med yngre och lite äldre. Vi gick bland annat en frågesport då vi fick samarbeta och använda allas kunskaper, en annan grej var att man skulle gissa antalet kottar i en korg vilket

Hästbesök vid vår tomt.

Foto: Lena Ahrle

var riktigt svårt, men en grupp gissade väldigt nära. Den andra "träffen" har vi varje år hemma hos Lindströms på Kokkasgården där vi också grillar och sitter uppe och pratar länge!

Kommer man in till Hapsal ser man att staden verkligen har kvar sitt ursprung, det är en jättegullig stad! I Tallinn är det också jättetrevligt och de satsar en hel del på turismen! Jag längtar jättemycket till i sommar! Vi ses då!

Klockan i klockstapeln på Rosleps kyrkogård är nu i kapellet

Göte Brunberg

När rickulborna för första gången kom tillbaka till sin hembygd var Rosleps kapell en ruin. De gamla kyrkklockorna var försvunna. För att klockklang ändå skulle ljuda vid gudstjänster och begravingar anordnade Rickulgruppen en insamling till en klockstapel med tillhörande klocka. Klockan göts av Bergholtz gjuteri i Sigtuna. Klockstapeln konstruerades av Ingvald Dyrberg och byggdes av de i Estland boende bröderna Henn och Igar Klippberg. Den placerades i närheten av det nedrasade tornet och invigdes 1992.

I och med att kapellet nu är återuppbyggt och har fått nya klockor, har klockstapeln tjänat ut. Den har fått en ny placering en bit norr om kapellet.

Eftersom klockan inte längre skulle användas var det ingen mening med att låta den hänga i klockstapeln. Där hade den också varit ett begärligt byte för tjuvar. Eftersom den har tjänat i 15 år är den ändå en del av Rosleps kyrkogårds moderna historia och väl värd att bevaras på platsen. Så har nu skett: klockan har renoverats och hänger inne i kapellet, i det utrymme som finns mellan orgeln och väggen vid den östra dörren. Kostnaden för renoveringen och upphängningen har betalats av Rickulgruppen.

Klockan på sin nya plats i kapellet.

Foto: Leo Mäeväli

SOV:s bildarkiv nu tillgängligt via internet

Göte Brunberg

Bakgrund

Fotografier från Estlands svenskbygder är en ovärderlig dokumentation av livet där under den svenska tidens sista decennier. De är till stor del samlade i enskilda personers fotoalbum. Kulturföreningen Svenska Odlingens Vänner SOV insåg redan på 1960-talet att det var stor risk för att denna kulturella skatt skulle gå förlorad om den inte samlades in och dokumenterades och lagrades i SOV:s arkiv. Man vädjade därför till sina medlemmar att de skulle lämna in sina album till arkivet för avfotografering. Det var många som hörsammade detta och under årens lopp har arkivet vuxit till att omfatta över 7 000 bilder (allt är inte fotografier utan man har också fotograferat en del dokument). Den som från början drog det tyngsta lasset med avfotograferingen var Ragnar Treiberg. När han 1973 flyttade till Kanada övertogs arbetet av Nils Lagman.

Arkiveringsmetod

Den metod som användes var att man fotograferade av foton i albumen med en 24x36 millimeters kamera (en del även i större format). Filmerna delades upp i remsor som stacks in i fickor på arkivblad. Varje blad rymmer en 36-bilders film. För att ge varje bild en unik identitet gavs den ett nummer, som bestod av bladets nummer och bildens nummer på bladet. Till exempel anger bildnumret 021-06 att bilden finns på blad 21 som nummer 6 på bladet.

Sedan kategoriserades varje bild på två sätt: från vilken ort/bygd som bilden kommer och vilket ämnesområde som den tillhör. Det finns tio olika bygder, numrerade 0-9, och 19 ämnesområden, numrerade 01-19. Genom att slutligen orten och ämnet kombinerades med bildens plats i arkivet fick den en fullständig identitet. Till exempel anger i numret 415021-06 siffran 4 att bilden kommer från Rickul, 15 att ämnesområdet är "Skolor" och 021-06 bildens plats i arkivet.

Till varje bild lade man också en förklaring av vad bilden föreställer. Den saknas tyvärr i många fall eller är ganska ofullständig.

Arkivhantering

Hur skulle man kunna hantera detta stora material? Hur skulle man kunna leta upp en bild om man fick en fråga av typen "jag undrar om ni har ett foto från det och det?". Något underlättades detta genom att de från början hand- och maskinskrivna förteckningarna daterades och på så sätt gjordes mer läsbara och dessutom sökbara. Man tog också kontaktkopior av filmremorna så att man inte längre var tvungen att ta ut dem från arkivbladet för att kunna studera bilderna.

För några år sedan förenklades hanteringen genom att bilderna digitaliserades och datorlagrades. SOV köpte in en speciell skanner för 24x36-negativ. Bengt Heyman gjorde inskanningen av de nästan 6 000 ne-

gativen. I tillägg till detta har Nils Lagman skannat in många hundra foton av andra format. Nu kunde man studera bilderna på bildskärmen på en dator utan att vara tvungen att ta ut filmremorna eller titta på kontaktkopiorna. Man måste ändå fortfarande sitta vid datorn på SOV:s kontor för att kunna göra detta.

Bildarkivet tillgängligt via internet

Genom att bildarkivet nu görs tillgängligt via internet blir det mycket lättare för den som är intresserad att söka efter bilder och studera dem.

Man kommer till arkivet genom att gå till Rickul/Nuckö Hembygdsförenings hemsida www.rnhf.se och välja "Bildarkiv".

The screenshot shows a search interface titled "Sökmenyn". It has a section "Inmatning" with the following fields: "Ort" (Rickul), "Ämne" (Skolor), "Textsökning" (empty), and "Foto" (empty). Below these are navigation buttons: "<<<", "SÖK", and ">>>". To the right, there is explanatory text: "Fyll i de kriterier som skiljer din sökning från kommentartexten till följande texten." and "Resultatet visas i form av 173 med början på visning sker från foto 14". At the bottom right, it says "Visning kan ske av max 100 alla foton som uppfyller sökkriteriet visas."

Del av Sökmenyn.

Efter en inledande sida kommer man till "Sökmenyn", där man väljer ort och ämnesområde. Det går även att göra textsökning i de förklarande texterna till bilderna och också söka efter en viss bild.

När man trycker knappen SÖK presenteras upp till 100 bilder med de valda sökkriterierna som "småbilder". Genom att klicka på en småbild kommer man till en visningsmeny, där bilden visas i större format (900 pixlars höjd eller bredd).

Om det finns fler än 100 bilder som uppfyller sökkriterierna kan man stega sig fram (och tillbaka) 100 bilder åt gången. Det maximala antalet bilder som kan visas för ett sökkriterium är 1 000.

Hjälp till att göra arkivet bättre!

I ett så omfattande arkiv som detta med mer än 6 000 bilder finns det naturligtvis brister. Det finns en hel del dubletter. Många bilder saknar beskrivande text eller också är texten ofullständig (och i en del fall till och med felaktig). Det finns också bilder som helt eller delvis saknar ort och/eller ämnesområde. SOV:s arkivgrupp vädjar därför till er som kan komplettera med information att göra detta. Sänd ett mejl till e-postadressen arkivgruppen@estlandssvenskarna.org där ni talar om vilken bild som avses och vad ni kan komplettera med.

Om ni har tänkt använda bilderna i arkivet i någon skrift, ange då "SOV:s arkiv" som källa.

De nya estlandssvenskarna

Ingegerd Lindström

Vem är estlandssvensk – egentligen? Är det de svenskar som är födda i Estland, är det deras barn och barnbarn eller kan även vi ingifta kalla oss estlandssvenskar nu? Den frågan dyker upp ibland och något riktigt svar kanske inte finns.

Men jag har talat med många ingifta fruar och män som etablerat sig i Estland genom att bygga hus och vara där stora delar av sommaren och en del är där så ofta de kan. Vi är alla överens om att vi känner oss som de "nya" estlandssvenskarna. Vår bättre hälft är ju det och våra barn är det och genom vårt engagemang och vår kärlek till Rickul/Nuckö så känner vi oss som estlandssvenskar också. Jag har många gånger tänkt på varför jag älskar Höbring och trakten runt om så mycket. Jag längtar dit året runt och känner mig verkligen hemma när jag är där. Vilket jag är så ofta jag kan.

Jag beslöt mig för att intervjua några medsystrar och medbröder om hur de ser på det.

En av dem är Lennart Ygstedt, sambo med Gunvor Strömbom från Ölbäck.

"Varför trivs du i Estland?"

"Ja, kanske mest för att jag verkligen får koppla av här. Det är rofyllt att komma hit och jag känner verkligen att jag är ledig. Jag hade aldrig hört talas om att det fanns svenskar i Estland innan jag träffade Gunvor. Det var hennes pappa som berättade en del för mig. När jag sedan gick hem till min egen pappa och frågade om han visste det så svarade han att såklart visste han det. Sedan fick jag historien mer och mer berättad för mig och det var ju intressant. Efter att vi har byggt ett eget hus här i Ölbäck blev jag förstas ändå mer intresserad och känner mig mer delaktig i estlandssvenskheten än förr. Jag känner mig nog som en av 'de nya' estlandssvenskarna."

Samma fråga ställde jag till Barbro Adelman, kassör i föreningen och gift med Karl-Axel Adelman från Rosta.

Trion Raul Targamaa, Gunvor Strömbom och Lennart Ygstedt är ett uppskattat inslag vid våra evenemang.

Foto: Göte Brunberg

"Jag vet egentligen inte riktigt varför jag trivs så bra här i Estland, men det gör jag. Jag längtar verkligen hit – så fort vi kommer hem till Sverige vill jag tillbaka igen. Vi håller på att bygga ett eget hus i Rosta och jag trivs verkligen bra där. Dels tror jag det beror på att vi har fått så otroligt många nya vänner, det är ett otvunget sätt att umgås här och alla estlandssvenskar är så trevliga. Men även själva platsen drar mig till sig. Rickul/Nuckö är ju inte ett speciellt vackert område men ändå så upplever man det som underbart. Stranden är fin och att bo så nära havet är ju härligt, speciellt för barnbarnet Hugo. Men det är en atmosfär här som jag tycker om. Dessutom är det ju lite speciellt med en ny kultur och ett nytt land. Och att min man har sina rötter härifrån. Det är också roligt att vår son Henrik och hans familj verkar trivas lika bra här som vi."

En annan av de ingifta som jag vet älskar livet i Estland och sitt nya hus där är Sussi Mählberg, gift med Kent Mählberg från Rosta. Jag frågade henne vad som väckt hennes intresse och varför hon har valt att lära sig estniska.

"Mina estniska studier började med att vi adopterade vår son Marko år 2000. Han lärde mig estniska och vi lärde honom svenska. Det gav mersmak och Kent och jag började en kvällskurs med andra glada estlandssvenskar. Det visade sig snabbt att vi var grannar i båda länderna. När vi sen adopterade dottern Jennifer 2002 talade jag en väldigt undermålig estniska med henne, men hon förstod mig. Hon lärde mig mer. Jag kände ändå att om jag skulle klara mig i Estland så behövdes mer grammatik. Lagom till att jag började leta kurser så startade Uppsala Universitet sin estniskundervisning på distans. Jag hade turen att komma med i den första kursen, och har varit med och utvecklat universitetets distanskurser i estniska. Jag är nu inne på C-kursen. Distans var den enda möjligheten att kunna studera. Med barn och jobb så kan man

Tre generationer Adelman: Henrik, Elisabeth, Hugo, Barbro och Karl-Axel.

Foto: Henrik Adelman

inte åka bort ett par dagar/kvällar i veckan.

Jag anser att om man ska tillbringa så mycket tid som vi gör i ett annat land så är det trevligt att kunna umgås med folket där på deras eget språk, det är att visa hänsyn och respekt. Jag är dessutom mycket intresserad av språk.

Tidigare visste jag ingenting om Estland eller estlandssvenskarna. Det var i och med att barnen kom och Kents övertagande av marken där, som intresset började. Jag känner mig både som svensk och estlandssvensk. Men även som est, eftersom jag är mamma till två estniska barn.

Jag tror att mitt intresse – främst av språket men även av hela landet och kulturen med mera – beror på att i vår familj är jag den enda som inte har rötter därifrån, eller dubbla pass. Det kompenserar jag med att vara den som talar språket.

Livet idag är så fullpackat, så inrutat. Där tar jag en dag i taget. På morgonen tittar jag ut genom fönstret i vårt hus i Rosta som vi byggde 2007 och ser vad dagen har att ge, en dag på stranden, en ridtur, hängmattan med en bra bok, en fika hos någon vän, en shoppingtur, en tur i skogen.

Det är lätt att trivas 'där borta', det är semester, en avslappnad stämning, alla hjälps åt, alla umgås med alla, över alla gränser, till exempel åldersgränser. Alla har ett gemensamt intresse, en gemensam grund, den estlandssvenska grunden. De äldre ger till de yngre av erfarenheter. I mångt och mycket fungerar vårt samhälle där idag, som svenska samhället fungerade för många, många år sedan. Man träffas i kyrkan och dricker kyrkkaffe. Kyrkan är en naturlig samlingsplats. Man vänder sig till de äldre för deras kunskap och erfarenhet. Man hjälps åt. Man är intresserad av varandra, man bryr sig om varandra. Ingen gör heller skillnad på vem som är estlandssvensk eller rikssvensk, alla är lika. Det är nog en av anledningarna till att vi ingifta trivs så bra, vi är alla med i "klubben" på samma villkor.

Är det för att det är 'semester' som gör att det är så okomplicerat? Hur skulle det vara om vi alla bodde

Sussi, Jennifer och Marko Mählberg firar jul i huset i Rosta.

Foto: Kent Mählberg

där jämt? Vet inte, då blir det vardag där med. Jag vet bara att jag gärna skulle kunna lägga mer tid där än vad vi kan göra nu."

Som ni ser har vi alla en liknande känsla för Estland och Rickul/Nucköområdet. Vi trivs mycket bra men kan kanske inte sätta fingret direkt på vad det är som gör att man trivs. Men vi känner oss delaktiga i det estlandssvenska kulturarvet och vill gärna tro att vi är de "nya estlandssvenskarna". Alla behövs, både infödda och ingifta, barn och barnbarn för att vi ska kunna bevara den estlandssvenska historien och se till att svenskarnas historia i Estland inte glöms bort.

Seminarium i "nokasvensk"

Söndagen den 18 april kl. 11.00-15.00

Göte Brunberg

I de olika estlandssvenska områdena hade utvecklingen under århundradena lett till att man talade olika dialekter, som till och med kunde vara svåra att förstå, inte bara för en rikssvensk utan även för den som kom från ett annat område.

Den dialekt som talades i Rickul/Nucköområdet hette nuckösvenska, eller "nokasvensk" som man själv kallade den. Egentligen fanns det i området ett antal dialekter som skilde sig något vad beträffar ordförråd och uttal, men man hade inga problem med att förstå varandra.

Vi tror att det är många av våra medlemmar, framför allt yngre, som inte känner till så mycket om nuckösvenskan. De har kanske vid något tillfälle hört någon äldre släkting tala det eller också har de inte alls hört det talas. Hembygdsföreningens Kulturkommitté anordnar därför ett seminarium, där vi går igenom grunderna för nuckösvenskans grammatik och uttal och man får höra den talas av personer som har den med sig från sin barndom.

Seminariet, som alltså i första hand vänder sig till "nybörjare", äger rum på Roslagsgatan 57. Kaffe/té med smörgås serveras till självkostnadspris. Föranmälan skall ske med mejl till info@rnhf.se eller till Ingegerd Lindström, tfn 016-35 81 84.

Intresserad av ridläger i Estland i sommar?

Vi undersöker intresset för ett ridläger för ungdomar i mitten av juli på svensktalande Sirje Jabloks ridskola i Haversved i Rickul. Kostnaden för en vecka blir 500 SEK (subventionerat pris). För den som inte själv kan skaffa bostad hjälper vi till med inackordering.

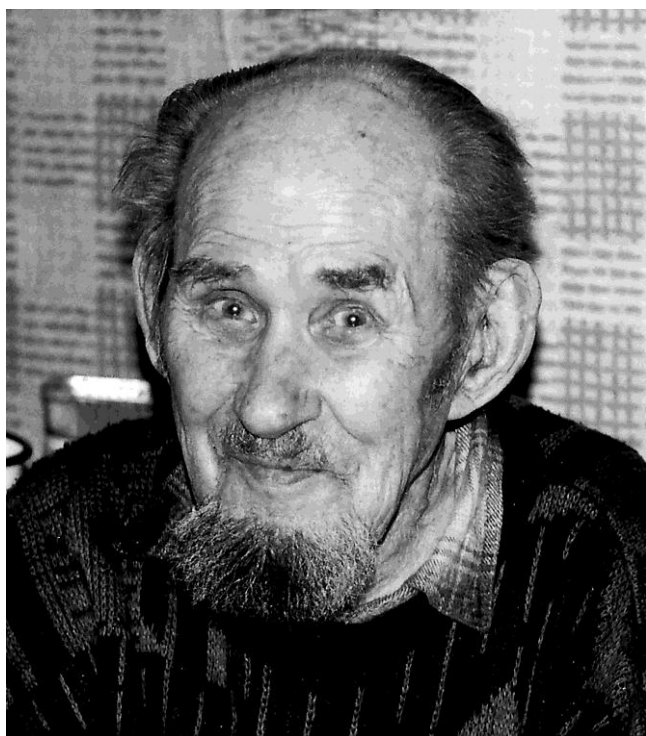
För mer information och anmälan, kontakta Leif Ahrle, tfn 076-262 11 59, eller med e-post till leif@ahrle.se

"Den siste mohikanen" har lämnat oss *Ingegerd Lindström*

Namnet "Den siste mohikanen" fick Alfred Adelman av en journalist som intervjuade honom för flera år sedan för en artikel i Lääne Elu. Det var ett epitet som han gillade. Han var en av de äldsta estlandssvenskarna i Rickul/Nuckö som blev kvar i området efter kriget. Men nu är han borta. Han dog den 8 januari. Han blev 95 år gammal, vilket är en ansevärd ålder med tanke på det hårda liv han levde.

Sommaren 1941 blev Alfred mobiliserad av ryssarna att transportera hästar till den lettiska gränsen varifrån de skulle transporteras vidare till Ryssland. Han fick sedan åka tillbaka till Hapsal för att hämta nya hästar. Med ett löfte om att slippa delta mer i kriget så gjorde han det, men hur det nu gick till så hamnade han ändå i Ryssland och fick stanna där i olika arbetsbataljoner under hela kriget. Han var vid Dinafloden, i Archangelsk och vid Velikije Luki. I slaget vid Velikije Luki vid årsskiftet 1942/43 deltog Alfred och han beskrev det som "ett rent helvete". Hungern var svår på alla ställen men här var han involverad i själva kriget också och blev skjuten i benet. Efter sjukhustiden blev han skickad till Sibirien för rehabilitering. Efter ytterligare en placering i Ryssland blev han förflyttad till Ösel. Där deltog han i nya strider men denna gång klarade han sig från fysiska skador.

Alfred hade alltid svårt att tala om den tiden. När han berättade kom tårarna, så man förstod att upplevelserna under kriget var svåra att glömma. Hungern

Alfred Adelman.

Foto: Ingegerd Lindström

och kölden var svår och tog hårt på krafterna. Hans vänner dog och själv var han i många utsatta lägen. När han sedan äntligen blev hemförlovd till sitt barndomshem i Rosta var nästan alla estlandssvenskar borta från området.

Jag lärde känna Alfred 1992, när vi var där för första gången efter att Estland hade blivit fritt. Då bodde han i Höbring på gården Oamusa. Han hade vissa svårigheter att gå efter en stroke men var klar i huvudet och överlycklig över att svenskarna kommit tillbaka igen. Han ville höra alla nyheter från Sverige och berättade att han hållit sitt svenska språk levande genom att lyssna på förbjudna svenska sändningar på radion under ockupationsåren. Trots allt han gått igenom hade han humorn kvar och en glimt i ögat som inte försvann någon gång innan han dog.

Alfred bodde kvar i Höbring till 2008 då dottern tog hem honom till sig i Lihula. De sista månaderna låg han på ett sjukhem där. Sista gången jag träffade honom var i november då vi var där för att hälsa på honom. Han kände igen oss och kunde fortfarande skoja och räven bakom örat tittade fram. Han sa många gånger till mig de sista åren att han ville dö, han hade levt sitt liv tyckte han. Men som han sa: "Det verkar som han där uppe inte vill ha mig". Men nu har han tagits till nåder och fått avsluta ett långt liv med både glädje och sorg, med medgång och motgång. Vi är många som kommer att minnas honom med kärlek!

Det blir så tomt i Höbring utan dig Alfred!

Museivårdar till Aibolands museum

Christer Widgren, Ormsö Hembygdsförening

Aibolands museiråd har vid senaste mötet fastställt en utvecklingsplan för museet och tagit fram ett utkast till en verksamhetsplan för 2010. Flera osäkerheter föreligger avseende såväl museets ledning som verksamhet. Museichefen Rea Raus slutar sin tjänst i mars efter nio månader i befattningen. Ny chef är under rekrytering och förhoppningar finns att den nye har god anknytning till estlandssvenskheten. Den estniska ekonomin påverkar också museet negativt, varför stora ansträngningar planeras för att skapa bättre finansiellt underlag för verksamheten.

En möjlighet för de estlandssvenska föreningarna att stödja museet är att följa upp de positiva erfarenheterna från förra sommaren då museivårdar, efter frivilligt åtagande, verkade på museet. På museet finns möjligheter till logi – två forskarrum – för hågade vårdar. I första hand är det under juli och början av augusti som detta stöd efterfrågas.

Om du är intresserad av att bli museivård i sommar, kontakta mig på tfn 08-500 277 05 eller med e-post till chris.widgren@swipnet.se.

Lägesrapport från Västra Kustens Skogsägare Bengt Brunberg

Som jag skrev om i det förra numret är det mycket viktigt för den framtida skogsskötseln och virkesförsäljningen från skogsfastigheterna i Estland att vi lyckas hitta bra samarbetspartners. Styrelsen träffade i februari ett avverkande och ett virkesköpande företag i Estland för att diskutera ett framtida samarbete. Vi avser att i början av mars träffa ytterligare ett företag. I både Sverige och Estland har virkespriserna stigit jämfört med i höstas. Efterfrågan har börjat vända upp inom den konjunkturkänsliga sågverkssektorn. Där emot är ju den ekonomiska krisen på intet sätt över och många är försiktiga inför nya satsningar.

Vår tidplan är nu att vid årsmötet i maj presentera ett samarbetsförslag för medlemmarna. Vår strävan är att detta ska kunna täcka alla de behov man kan ha som skogsägare, det vill säga information, utbildning, rådgivning på fastigheten, avverkning, skogsvård, virkesförsäljning, ekonomiskt stöd och hantering av naturvårdsområden. Därför har vi också diskussioner med skogsägarrörelsen i Estland, för att se om ett medlemskap där skulle kunna ge våra medlemmar i VKS viktiga fördelar för skogsskötseln.

De som vill avverka måste ha en giltig inventering av sina skogsområden. Lämpligen beställer man då en skogsbruksplan, som ju beskriver alla de olika skogsbestånden och vilka åtgärder som ska genomföras. Man måste också ansöka om tillstånd hos skogsmyndigheten och då ska uppgifter om det aktuella skogsbeståndet bifogas. Den som behöver en giltig plan kan meddela detta till föreningens medlemskontakt Monica Ahlström på adress Kvällsvägen 4, 146 31 Tullinge eller e-post info@vastraskogsagarna.se. Vi avser sen att förmedla ett gemensamt uppdrag om nya planer. Dessa kostar förstås, men priset förhandlingen återstår att göra och vi ska försöka ordna så att man kan ansöka om viss kostnadstäckning efteråt.

Snart är det tid att åka till Estland igen. Ta en tur i skogen också! Hör gärna av er med skogsfrågor.

Skogsväg i Roslep.

Foto: Bengt Brunberg

"Utrensning", bokanmälan Ingegerd Lindström

Sofi Oksanens nya roman, *Utrensning*, är en stark roman som berör. Den har fått enormt stor uppmärksamhet över hela världen. Den har också sålts till 27 olika länder. Den är utgiven i Sverige av Bonniers förlag. I baksidestexten till boken står bland annat "Sofi Oksanens *Utrensning* är en litterär sensa-

tion". Hennes språk är väldigt rikt och målande, man både ser, hör och känner det hon beskriver.

Sofi är född i Finland 1977 av en finsk pappa och en estnisk mor. Hennes debutroman, *Stalins kossor*, väckte även den stor uppmärksamhet då den kom ut 2003.

Utrensning handlar om en äldre kvinna, Aliide, och en ung flicka, Zara. Aliide bor i Koluvere i Läänemaa i Estland. En dag hittar hon ett orörligt bylte på gården som visar sig vara den unga flickan Zara som flytt från sin hallick. Boken följer Aliide från 1936 fram till 1992 då Zara och hon träffas. Man får följa hennes liv i Estland under tiden före kriget, krigsutbrottet och under ockupationstiden. Året 1992 har Estland blivit fritt men Aliide har det fortfarande mycket tungt. Hon bär på flera svåra hemligheter som inte lämnar henne ifred. När hon var ung blev hon förälskad i sin egen svåger som var en estnisk motståndsmann och detta gjorde att hon agerade på sätt som gjorde henne till en förrädare och överlöpare. Men hon blev också ett offer för den nya makten i byn. Zara gjorde också ett felaktigt val då hon valde att tro en väninna som lockade henne att ta ett jobb i Tyskland. Det visade sig att hon istället fastnade i ett traffickingnät där hon mer eller mindre hölls fången tills den dagen hon lyckades rymma. Hon sökte sig då till Aliides hus i Koluvere. Varför? Ja, historien visar att de har mer gemensamt än Aliide trodde i början.

Boken griper tag i mig nästan från första sidorna. Jag blev helt uppslukad av den och den gjorde ett djupt intryck. Jag är en bokslukare av stora mått och de flesta böcker glömmar jag så snart jag lagt ifrån mig dem. Men både *Stalins kossor* och *Utrensning* sitter kvar i minnet som envisa taggar. Dels kanske för att *Utrensning* beskriver en tid i Estland som jag egentligen vet väldigt lite om, tiden före och under ockupationen, dels för kvinnoporträtten och dels för att den också tar upp ett aktuellt ämne som trafficking, som man läser om men ofta inte orkar ta till sig. Här ställs man inför den nakna sanningen i helt osminkad form. Omskakande! **Läs den!**

Godsen i Rickul/Nucköområdet, del 1

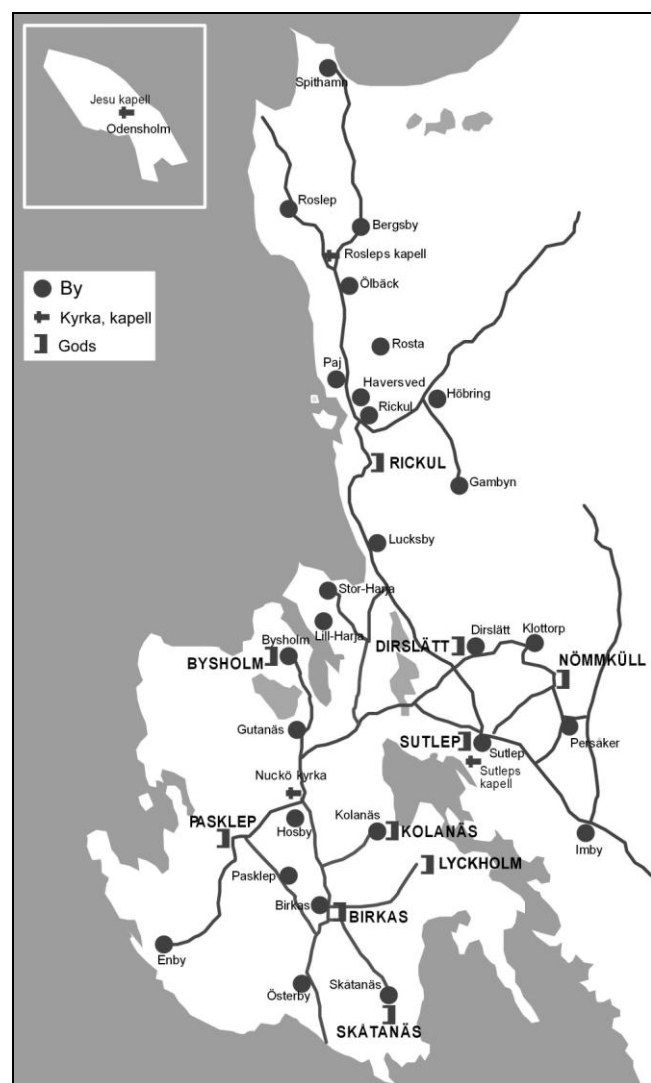
Göte Brunberg

Från början av 1600-talet och tre århundraden framåt präglades livet för bondebefolkningen i Rickul/Nucköområdet av att den lydde under godsen i området. Det innebar för svenskarna en ständig kamp för sin hävdvunna personliga frihet, för att de inte skulle hamna i den estniska befolkningens livegenskap, och mot orättvisa pålagor och dagsverken. I en första del kommer jag att beskriva historien mer allmänt och återkomma till de enskilda godsen i en kommande del.

Bakgrund

Landskapet Vik, som omfattade ungefär samma område som nuvarande Läänemaa, ägdes sedan 1230-talet av biskopsstiftet Ösel-Vik. Bönderna betalade "tionde", det mesta in natura, av sina inkomster som arrende till stiftet.

Under Nordiska sjuårskriget 1563-1570 erövrades Vik av Sverige. Bönderna i området blev nu kronbönder under den svenska staten. År 1600 fick Nuckö och ormsbönderna av hertig Karl (sedermera kung Karl IX) ett privilegiebrev i vilket det fastställdes fasta, rätt låga skatter på böndernas inkomster och där inga dagsverken krävdes. Privilegiebrevet bekräftades sedan 1626 av kung Gustav II Adolf.

Godsen i Rickul/Nucköområdet. Karta: Göte Brunberg

1600-talet, godsen etableras

Böndernas situation försämrades i början av 1600-talet, då den svenska staten gjorde sig av med stora landområden som förläningar och som ersättning för skulder som man hade ådragit sig under de många och långvariga krigen. De nya ägarna började anlägga gods i de områden som de hade förvärvat. I Rickul/Nucköområdet etablerades under 1600-talets första hälft 10 gods enligt kartan och tabellen. Ägarna ville naturligtvis lägga godsen där den bästa marken fanns, något som ledde till att bönderna i många fall tvingades att flytta från sina gårdar. På 1640-talet tvingade ägaren av Rickul gods, Robert von Woldeck, bönderna i närheten av godset att flytta några kilometer längre österut och där grunda byn Gambyn, som sitt namn till trots är en av de yngre byarna i området. På 1670-talet flyttade Magnus Gabriel De la Gardie sitt gods från Kolanäs till Pasklep, varvid många av pasklepbönderna tvingades att flytta.

I överlåtelsehandlingarna nämndes inget om att svenskarna skulle ha speciella rättigheter. Godsägarna struntade därför i deras privilegiebrev. De ansåg att det inte skulle vara någon skillnad om deras underlydande bönder var svenskar eller ester. De försökte på alla sätt inskränka på svenskarnas rättigheter och behandla dem på samma sätt som de livegna esterna. Pålagorna ökades så att de praktiskt taget blev lika höga som för de estniska bönderna. Man började också kräva att svenskarna skulle göra dagsverken.

Gods	Byar
Rickul	Spithamn, Bergsby, Roslep, Ölback, Paj, Haversved, Rickul, Höbring, Gambyn, Lucksby
Nömmküll	Klottorp
Dirslätt	Dirslätt (1/2)
Sutlep	Sutlep
Pasklep	Pasklep, Hosby, Enby, Stor-Harga
Lyckholm	Österby, Rosta
Birkas	Birkas
Bysholm	Lill-Harga
Kolanäs	Kolanäs
Skåtanäs	Skåtanäs
Pastoratet	Gutanäs

Godsen med tillhörande byar i början av 1800-talet.

De svenska bönderna gav sig inte utan motstånd. Deras representanter gjorde många klagoresor till Reval och Stockholm. De erhöll 1650 ett skyddsbrev från drottning Kristina, där i stort sett skattesatserna i brevet från 1600 fastslogs, något som godsherrarna struntade i.

Nya klagomål till kung Karl XI ledde 1685 till ett beslut i svenska riksrådet att bönderna på Nuckö, Ormsö och i Eyland skulle vara "fritt folk lika som frälsebönder här i Sverige". De hade, till skillnad från esterna, rätt att flytta från sina gårdar om de inte var nöjda med villkoren. De hade dock ingen arvsrätt till sina gårdar och all jord tillhörde godsägarna.

Sammanfattningsvis kan man säga att svenskarna vid århundradets slut stod som förlorare mot godsherrarna. Deras situation förbättrades heller inte när bönderna efter Karl XI:s reduktion av adelsgodsen på 1680-talet åter blev kronobönder.

1700-talet, "adelns århundrade"

I Stora nordiska kriget 1700-1721 erövrades Estland av ryssarna 1710 efter Karls XII:s misslyckade fälttåg i öst. Estland blev generalguvernement med vidsträckt självstyre. Reduktionen upphävdes och godsen återlämnades till sina tidigare ägare. Den balttyska adeln blev landets verkliga härskare, förutom ekonomiskt även administrativt och juridiskt. Godsägaren var ofta den lokala rättsskipande instansen. Man talar om 1700-talet som "adelns århundrade".

Trots att nuckösvenskarnas privilegiebrev från 1600 och 1650 bekräftades av den ryska senaten belastade adeln dem med större och större pålagor och allt flera dagsverken. På sina håll började godsherrarna sälja och skänka bort även svenskar. Ägaren till Bysholms gods lät 1775 avhysa de svenska bönderna i byarna Bysholm och Lill-Harga. Bysholm upphörde som by men till Lill-Harga hämtades estniska bönder.

Svenskarna gav sig dock inte utan rättslig strid utan kämpade för sina privilegier. I arkiven finns en mängd domstolsdokument som rör tvister mellan godsherrarna i Rickul/Nucköområdet och deras bönder.

1800-talet, godsens makt begränsas

Bondelagen 1816 befriade de estniska bönderna från livegenskapen och gav dem i övrigt en del rättigheter som inte gällde för svenskarna. De var ju redan fria. Både för ester och svenskar gällde fortfarande att de inte hade någon rätt till jorden som de brukade. De var också rättsligt beroende av godsägarna och hade inskränkt rörelsefrihet. Arrendeavgifterna, främst i form av dagsverken, blev ofta så betungande att bönderna inte orkade sköta sina egna jordbruk. Av hakerevisionen 1803 i Rickul gods framgår att de största gårdarna belastades av så många dagsverken att det i praktiken betydde att de ständigt måste ha en person arbetande på godset.

En viss förbättring inträdde med 1856 års bondelag, i vilken arrendeavgifterna och dagsverken begränsades. För Nuckö socken baserades skattepålagorna på drottning Kristinas brev av år 1650! År 1868 förbjöds dagsverken. Det var emellertid många som inte kunde få fram pengar till arrendet utan tjänade in det genom arbete på godset.

Med kommunallagen 1866 upphävdes de sista delarna av godsherrarnas administrativa och juridiska överhöghet. I Nuckö socken bildades de tre kommunerna Pasklep (byarna på Nucköhalvön), Rickul (byarna under Rickul gods) och Sutlep (övriga byar på fastlandet).

Enligt 1856 års bondelag förblev jorden godsägarnas privata egendom. Den jord som tillhörde godset och 1/6 av den utarrenderade jorden fick de använda för eget bruk. Resten av jorden måste de sälja eller arrendera till sina bönder. Inom Rickul/Nucköområdet dröjde det till 1800-talets sista decennier innan friköpen av gårdarna fick någon större omfattning. Markerna var som regel ganska uppsplittrade i småstycken och friköpen måste därför föregås av ett lantmäteri, där man omfördelade markstyckena och slog ihop dem till större arealer. Dock kunde fortfarande en gårds marker bestå av ett tiotal markstycken.

Jordreformen 1919

Godsägarnas kvarvarande ekonomiska makt bröts definitivt med jordreformen 1919. Deras jord konfiskerades utan ersättning (några år senare fick de en närmast symbolisk sådan) och delades ut till nya jordbrukare, i första hand till deltagare i frihetskriget. I samband med detta tillkom ett antal nya byar. Två av dessa, Norrby och Söderby i Rickul kommun, fick egna namn. De övriga kallades för godsnamnet med tillägget "nyby" (estniska "asundus").

Markägare i Estland!

Vi hjälper Dig i följande ärenden som överlåtelse, arvsärende, försäljning eller köp av fastigheter, bygge, översättningar och annat.

Nytt:

ansökan om statliga bidrag och EU-bidrag för skogs- och jordbruksmark och naturskyddade områden.

Behöver Du hjälp kontakta oss!

Katrin Schönberg
Jus Suecanum OÜ

Tfn/Fax: +372 47 37 339,
mobil: +372 55 24842

E-post: katrin@jussuecanum.ee

SOV-kalendarium våren 2010

Lördag
17 april
kl. 13.00

SOV:s årsmöte

För närmare information, se Kustbon nr 1 2010 och SOV:s hemsida www.estlandssvenskarna.org.

Färjetrafik Stockholm-Tallinn

M/S Baltic Queen och M/S Victoria går alternerande varje dag från Stockholm (Värthamnen) och Tallinn.

Tidtabell (lokal tid)

Stockholm 17.45 - Mariehamn 00.50
Mariehamn 01.00 - Tallinn 10.00
Tallinn 18.00 - Mariehamn 04.50
Mariehamn 05.00 - Stockholm 10.00

För medlemsrabatter och andra villkor, se www.rnhf.se (gå till "Medlemssidor").

Bokning (för medlemsrabatt):
Tfn 08-22 66 60

Avtalsnumret 4799 skall anges.

För biljettpriser och annan information, se www.tallinksilja.com/sv

Baltic Scandinavian Lines

Färjetrafik Kapellskär-Paldiski

M/S Via Mare går varje dag från Paldiski och Kapellskär.

Tidtabell (lokal tid)

Paldiski 00.45 - Kapellskär 10.00
Kapellskär 11.00 - Paldiski 22.15

För medlemspriser och andra villkor, se www.rnhf.se (gå till "Medlemssidor").

Bokning: Tfn 08-559 252 97

För medlemsrabatt skall bokningskoden "SEFÖR" anges. När biljetten hämtas skall medlemskortet uppvisas.

För övrig information, se www.bsl.ee/?keel=sw

K&K Buildings

Våra produkter:

- Timmerhus av handbilade stockar
- Timmerhus av maskinfrästa stockar
- Timmerhus med stomme ("stavlaft")
- Modulhus av trä
- Handbilade figurer av massivt trä

Våra tjänster:

- Byggnadsarbeten
- Sågning av virke
- Försäljning av trämaterial
- Grävningensarbeten
- Rivningsarbeten
- Husrenovering
- Transporttjänster

Information: Taavi Kask

Tfn: +37253422696, e-post: taavi@kkb.ee

Hemsida: www.kkb.ee

ROOSTA PUHKEKÜLA

...paik, kus kohtuvad ideed ja võimalused!

Välkommen till Roosta semesterby i det Estniska landskapet Läänemaa vid Östersjön!

Här finns 32 stugor med ett, två eller tre sovrum. Rökfria rum. Ett hus även med bastu.

Platser för husvagn med framdragen el.

I huvudbyggnaden ligger ett nytt fritidscentrum med restaurang, bar, konferensrum, bowlingbanor, bastu, bubbelpool och vilrum.

Du kan spela biljard, tennis och minigolf, jogga, cykla, vindsurfa, hyra roddbåt och åka på utflykter, t.ex. till Hapsal eller Odensholm.

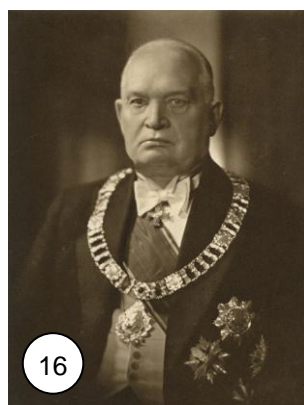
20% rabatt för medlemmar i Rickul/Nuckö Hembygdsförening!

Tfn (+372) 47 97 230, 52 56 699,
fax 47 97 245

E-post roosta@roosta.ee
Hemsida www.roosta.ee

Frågesport på Estlands geografi och moderna historia

- 1 Vad heter Estlands högsta berg?
- 2 Hur högt är det?
- 3 I vilket län ligger det?
- 4 Hur många län finns det i Estland?
- 5 Vad heter vintersportorten där man bland annat anordnar skidtävlingar i Världscupen?
- 6 Vad heter floden som går genom Tartu?
- 7 Vid vilken stad stod år 1700 ett slag mellan Sverige och Ryssland?
- 8 Vad heter Estlands tredje största ö?
- 9 Vad heter Estlands till invånarantalet femte största stad?
- 10 Den estniska presidentens residens ligger i en park i Tallinn. Vad heter parken?
- 11 Estlands nationalhymn "Mitt fädernesland, min lycka och glädje" har samma melodi som ett annat lands nationalhymn. Vilket land?
- 12 År 1918 förklarade sig Estland som fritt. Vilket datum gjorde man det (firas som Estlands nationaldag)?
- 13 Vem var den estniska arméns överbefälhavare under frihetskriget 1918-1920?
- 14 Frihetskriget avslutades 1920 med ett vapenstillståndsavtal med Sovjetryssland. I vilken stad slöts det?
- 15 Enligt en pakt 1939 mellan Tyskland och Sovjetunionen tillhörde Estland Sovjetunionens intressesfär. Vad kallas paktens namn?
- 16 Sovjetiska trupper övertog makten i Estland den 17 juni 1941. Vem var då Estlands president?
- 17 Efter Sovjetunionens sönderfall förklarade sig Estland åter som fri republik. Vilket år?
- 18 År 1992 infördes den estniska valutan "kroon". Dess värde kopplades fast till en annan valuta. Vilken?
- 19 Vilket år gick Estland med i EU?
- 20 Estlands nuvarande president heter Toomas Hendrik Ilves. I vilket land är han född?

Posta ditt svar senast den 1 maj till Rickul/Nuckö Hembygdsförening, c/o Brita Wiberg, Victoriavägen 39, 125 34 Älvsjö eller mejla svaret till info@rnhf.se

Vinnaren får som pris välja en av Hembygdsföreningens böcker.